

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.-; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 20. MAJA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 38.

Petdeset metrov pred sovražnikom.

30 cm topovi na Rusko-Poljskem. ☉ Turške čete ob Sueškem prekopu. ☉ Sestreljeni francoski aeroplan. ☉ Leon Gambetta. ☉ Pl. Grapp. ☉ Iz bojev v vzhodni Galiciji. ☉ Na smrt obsojeni vohun. ☉ Koperlj v snegu. ☉ Bukovinski cigani. ☉ Domače slike. ☉ Padli junaki.

Iz bolnišnice.

Iz nemščine.

Vstajenje.

Tuleči vihar je gnal snežinke v visoka okna bolnišnice, ki je ležala daleč zunaj pred obzidjem mesta Lille na neki višini, skoro poleg male cerkvice Saint Bartholomé.

Za sivo snežno steno, ki je nepremična grozila pod nebom, je umrlo staro solnce, ki je še včeraj napolnjevalo človeška srca s pomladnim upanjem.

Sestra Alma je spustila zastore male bolniške sobice. Potem se je obrnila k mizi in svetilka je v njeni roki rahlo zazvenela.

»Sestra Alma!...« bolnik se je naglo okrenil; »hočete napraviti luč?«

Sestra se je lahno zganila. »Da — gospod poročnik — je čas; zunaj je že skoraj tema.«

Bolnik je nagrbančil čelo in je tiho, skoro s prosečim glasom izpregovoril: »Pustite, naj bo temno, sestra...«

Bila je v zadregi. »Gospod poročnik, tukaj je tako temno... še ure ni mogoče videti.«

Zmajal je z glavo. »Prosim Vas — pustite temno — ali slišite? Ne prižgite luči... da ne bom čutil, da ne vidim, da ne bom nikoli videl...«

Omahnile so ji roke in sočutno je pogledala črno obvezo, ki je pokrivala njegove oči.

»Oh,« in nekaj mehkega je bilo v njenem glasu, — »zakaj se mučite zopet s tako črnimi mislimi, ali ne veste več — kaj je rekel štabni zdravnik...«

Prekinil jo je in trudno zamahnil z roko. »Pustite to, sestra... ne trudite se... natančno vem, kako je z menoj — kdo prihaja, sestra?«

Okrenila se je k vratom in pozdravila: »Dober dan, gospod štabni zdravnik!« Prišlec ji je prijazno pokimal in stopil hitrih, kratkih korakov k postelji.

»No, moj ljubi gospod poročnik... Kako je z Vami?«

Vprašani se je grenko smehljal. »Kakor se godi navadno ubogemu slepcu.«

30 cm topovi na Rusko-Poljskem.

Zdravnik je hitro pogledal sestro, ki je zmignila z rameni. »Moj ljubi gospod poročnik, ali Vam nisem že opetovano rekel?...«

»Da, govorili ste mi že dovolj, gospod štabni zdravnik! Že dva meseca mi govorite vedno isto. Že dva meseca proročujete: čez tri dni Vam odvezamemo obvezo... čez tri dni... čez tri dni...«

Doktor mu je položil roko na ramo: »Verujte mi, nekega dne mi boste še hvaležni za to... kajti: če Vam odvezamemo obvezo le eno uro prehitro...«

»Le za eno Vam bom hvaležen,« ga je poročnik ostro prekinil, »če mi vendar enkrat odkrito in odločno poveste vso resnico...«

»Kakšno resnico vendar? Kaj naj Vam pravzaprav povem?«

»Da ste že zdavnaj spoznali, da me ne morete ozdraviti... nikoli... Vi ne in kdo drugi tudi ne... da sem slep, go-

spod doktor — in da bom ostal slep vse svoje življenje.«

»Gospod poročnik, ne morem se z Vami... Kaj je, gospod kolega?« se je okrenil k zdravniku, ki je hitro vstopil.

»Gospod štabni zdravnik, podčastniku Jankoviču je zopet huje. Št. 6.«

»Pridem takoj. Torej, sestra Alma: pomirite tega trdoglaveža... nekoliko poguma, gospod poročnik!«

Kakor mora je ležala tišina v sobi. Sestra je bolnika boječe motrila, ki je letal po sobi kakor ujet volk v kletki. Nenadoma je obstal. »Ali je to vihar, sestra — ki tako tuli?«

»Da, gospod poročnik — vihar in sneg in dež in led — strašno vreme!« Stopila je k oknu. »Moj Bog... ta revček tu doli v strašnem viharju brez površnika... v raztrgani obleki; kako ga mora zebsti, ubožca!«

»Pa vsaj vidi, sestra Alma — ali ne? — Vsaj vidi!«

Počasi se je obrnila. »Da, gospod poročnik,« odvrnila je tiho.

»Oh, kako je srečen!«

Povesila je glavo. Njen pogled je zadel majhno, rdeče pisemce, ki je ležalo na mizi.

»Ali naj odgovoriva sedaj na pismo Vaše žene?«

Nevoljno je zamahnil z roko in rekel: »Ne!«

»Tako rada bi prišla sem v Lille... za Veliko noč!«

»Ravno tega nočem. Takega me ne sme videti — vsaj sedaj še ne — kolikor

Turške čete ob Sueškem prekopu.

mogoče dolgo jo moramo varati z upanjem, da bom ozdravel; da me bo našla zopet enkrat zdravega, ko bom videl... Ne sme priti, sestra!»

In čez noč je prišla pomlad.

Cerkveni zvonovi, ki so oznanjevali v katedrali v Lille velikonočno jutro, so slovesno doneli v solnčno ozračje. Skozi dolge doline solnčne Francoske je vel gorak južni veter. Igral se je z malimi vejicami, ki so mu hrepeneče trepetale nasproti. Z gorkim dihom je oprostil ledene reke zimskega jarma in prepodil zimsko žalost iz src trpečega človeštva.

V temni bolnikovi sobici ni bilo čutiti ne solnca, ne luči, ne pomladne krasote. Že pred tremi dnevi mu je bil odvzel zdravnik obvezo — a ta večna, neprodinna tema, ki ga je oklepala, je pregnala vsako upanje. Sedel je zaprtih oči in poslušal brnenje zvonov v bližnji cerkvi Saint Bartholomé.

Nenadoma je posluhnil.

Tam zunaj, pri njegovem oknu je zavnelo steklo. Obrnil je mrtve oči proti oknu. Od vetrnic je prihajal škripajoč glas. Kakor bi jih nekdo počasi odpiral. Odprl je oči...

Usmiljeni Bog — ali ni bila to luč, ki se je zasvetila v dolgi, ozki preseki? In potem — potem so se umaknile črne vetrnice popolnoma — in vroče, žareče in zmagoslavno je posijala božja luč v visoka okna.

Tiho je vstopila sestra. Molče je gledala bolnika, ki je nepremično, neverno, kakor brez zavesti strmela v čudež, ki se je solnčen in smehljač razprostiral pred njim. In potem ga je peljala ven.

Zlat solnčni svit je ležal na svetlih stezicah, ki so preprezale obširni vrt. Stopil je par korakov dalje in strmeč in neveren, kakor otrok, je prijel za vejico vrbovega grmiča, ki je v vetru lahko trepetala.

Ali ni bilo to mlado, sveže, brsteče zelenje?

Prišla sta do ribnika, po katerem je plavalo par labudov. Veter se je lahko igral z valčki, ki so rahlo šumeli, in solnčni žarki so se kopali v njih. Dvignil je glavo in kakor omamljen pogledal modro nebo nad seboj. In njegove oči so pozdravljale sonce.

Nekaj belega se je zasvetilo skozi grmičevje in tihih korakov se je nekdo

blizal. Vznemirjenega srca je sledil sestri. In potem je kriknil... V beli obleki, v vsej svoji lepoti, je stala njegova mlada žena pred njim. Stopila je k njemu in tiho ovila roke okoli njegovega vratu.

Iz dalje je prihajalo zvonjenje... glas velikonočnih zvonov, glas vstajenja...

po kostanj v žerjavico; saj ima sam s seboj dovolj opravila.

»Motiš se; če bi ti smel povedati, kake novice sem zvedel v zadnjih tednih!«

»Ti si nepoboljšljiv pesimist. Čez par tednov se vrneš in zopet bova letala po zraku. No, če bi pa bilo po tvoje, Vazilij, potem te varuj Bog!«

Turki pripravljajo sestreljeni francoski aeroplan za lastno rabo.

Avijatika.

Slika iz rusko-nemške vojske.
Poslovenil Drago S.

Soparen avgustov večer... Na kolodvoru v Berlinu stojita dva mlada moža. Eden vitek in visok, plavih las in oči, drugi rjavolas in manjši. Tiho se razgovarjata in čakata na brzovlak, ki odhaja v Varšavo.

»Hellmut,« pravi manjši svojemu prijatelju, »zate je drugače. Ti si nemški častnik in veš, zakaj se boš boril. A jaz? Res, sicer sem ruski podanik, ali Rus nisem — Poljak sem! Izvršiti bom moral svojo dolžnost, če bo sila, toda samo zato, ker je moja dolžnost. Strašno bi bilo, če bi se moral žrtvovati za Rusijo, ki bije mojo ubogo Poljsko s knuto!«

»Pomiri se, dragi Vazilij,« odvrne drugi, »ruski stric se bo že dobro premislil, preden bo šel za srbske zarotnike

»Hvala, Hellmut, tudi jaz ti želim božjega varstva.«

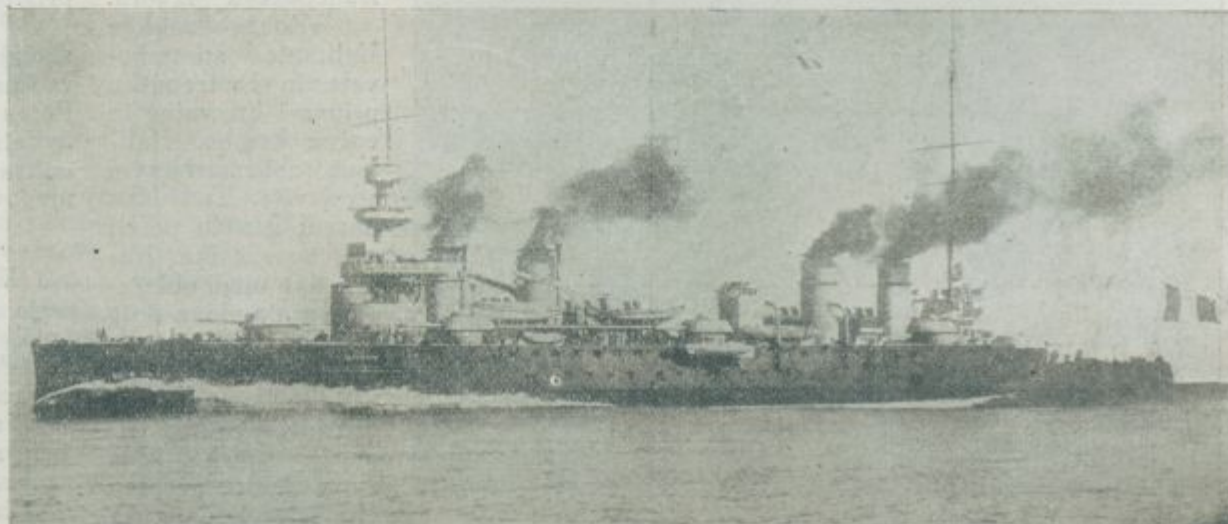
Stisnila sta si roke; kmalu je vlak odnesel Poljaka proti vzhodu.

Kocka je padla! Nemčija je mobilizirala, da pomaga ogroženemu prijatelju. Vsak Nемец je bil v trenutku na svojem mestu. Hellmuta N. so poslali v vzhodno Prusko, katero so po junaškem odporu obmejnih čet poplavili kozaki. V teh krajih je vladala groza: ljudstvo je deloma pobegnilo, deloma je bilo ujeto in poklano. Vasi in gradovi so pogoreli, železnice in ceste so bile razrušene. Iz zračnih višin je gledal Hellmut posledice ruskega vpada; videl je na patroljnih poletih, kako so kot kobilice poplavili lepo vzhodno Prusko.

Naenkrat pa se je vse spremenilo. Prihajala je pomoč; general Hindenburg

Poveljnik podmorskega čolna U.V. pl. Trapp, ki je potopil francosko bojno ladjo »Leon Gambetta«.

Francoska bojna ladja »Leon Gambetta«, ki jo je potopil avstrijski podmorski čoln U.V.

Spomenik padlim. Naši vojaki pripravljajo velik križ za skupni grob padlih tovarišev.

je z železno roko prijel za vajeti. V štirinajstih dneh je bila Prusija očiščena. Bežečemu sovražniku so bili Nemci za petami in ga podili do njegovih utrdb. Toda Rusi še niso mirovali; delali so utrdbе, naskakovali in pošiljali pilote na patrolje. Večkrat je prišlo v zraku do bojev, toda nikoli se ji ni posrečilo, da bi premagali kakega sovražnika.

Tudi Hellmut se je že večkrat srečal v zraku s sovražnikom, toda tudi njemu ni bila sreča mila.

»Tovariš,« je rekel svojemu spremljevalcu, ko se je zopet nekega dne vzpel na svoj hitri dvokrovnik, »glavo stavim, da bomo danes srečali kakega Rusa.«

Priprave Rdečega križa. Voz Rdečega križa, naložen z zdravili in obvezami, ob njem sanitejski psi, ki pomagajo iskati ranjence.

»Dobro,« se je nasmehnil spremljevalec in med ropotanjem motorja se je vzdignil stroj s tal. Vedno više in više je naravnaval Hellmut svoj stroj, kazalec je kazal že višino 1500 m. Globoko spodaj so se svetlikala Mazurska jezera. — Hellmut je imel nalogo razgledati, če so res oblegani Rusi napravili nove utrdbе in če se res plazi nova ruska armada trdnjavi na pomoč.

Dvakrat je obletel aeroplan v višini več kot 1500 metrov vso trdnjavo. Spodaj so začeli živahno streljati in na levo in desno se je razpočilo tudi par šrapnelov; toda hitri stroj leti nepoškodovan naprej. Spremljevalec pazno motri skozi daljnogled zemljo. Kaj je to? Velik tabor, tam še eden, a od vzhoda se premikajo nepregledni vlaki s topovi, vozovi in vojaki. Torej vendar! To je vilnajska

Sibirski topničarji beže pred Hindenburgom.

vojska, o kateri se je že toliko govorilo. Hitro nazaj, da prinese to važno poročilo! Hellmut je bil že zelo blizu nemške meje, ko se mu je začel približevati majhen, toda zelo hiter enokrovnik, brez dvoma francoskega izvora.

»Rus!« zakliče Hellmutov spremljevalec in si v trenutku pripravi browning in ročne bombe. Hellmut zakrmari svoj stroj više. Tudi Rus naredi isto in poleti nad sovražnika. Kakor dve ujedli obletata zrakoplova drug drugega. Nihče noče odnehati, ker je šlo za tako važno novico, kot je bil prihod vilnajske vojske. Rus mora Nemcu prepričati povratek, a ta mora v svoj tabor, naj se zgodi, kar se hoče.

Enokrovnik je hitrejši od težkega nemškega dvokrovnika. V pripravnem trenutku približa Hellmut svoj stroj sovražniku na trideset metrov. Hellmutov spremljevalec ustrelji dvakrat iz browninga; ruski pilot se zgrabi za čelo. »Zadet!« vzklikne veselo nemški avijatik in v istem trenutku dvigne svoj stroj nad enokrovnik, ki je izgubil oblast nad seboj. Preden sta mogla Rusa kaj storiti, so začele padati od zgoraj bombe. Del levega krila in cev za bencin sta zadeti in polomljeni. Enokrovnik se nagne na stran in se začne v velikem loku spuščati navzdol...

Ruski pilot se medtem vzdrami iz omotice in z vso silo potegne za krmilo. Toda padca ni mogel več preprečiti, ker je motor že prenehal delovati. Vedno hitreje drvi enokrovnik proti tlom in slednjič z velikim treskom pade na ravnino. Oba Rusa obležita brez zavesti.

Spodaj so pa opazovali ta dvoboj v zraku z veliko napetostjo. Oddelek saških ulancev je prispel na lice mesta in našel

oba Rusa. Nemški pilot, ki se je oprezno spustil na dvesto metrov, je spoznal zeleno-bele zastavice na kopjih ulancev in se spustil nedaleč od ponesrečenih Rusov na tla. Hellmutov spremljevalec je takoj predal častniku ulancev važno obvestilo o vilnajske armadi. Nato sta oba avijatika pristopila k ponesrečencema.

Par prostovoljnih sanitejcev, ki so slučajno počivali v bližini, se je že bavilo z Rusoma, ki nista bila težko ranjena. Polna sočuvstvovanja sta se tudi nemška avijatika sklonila k ponesrečencema. Nankrat Hellmut odskoči: pred njim je ležal njegov prijatelj — Vazilij...

V bolnišnici je obiskal Hellmut ranjenega in ujetega tovariša. Njun sestanek je bil pretresljiv.

Ponesrečeni Rus je smeje pozdravil Nemca: »Pozdravljen, Hellmut! Do danes sem moral biti Rus, od sedaj naprej pa sem zopet Poljak in upam, da ostanem za vedno...«

Razširjajte „Ilustrirani Glasnik“!

Filip Črničoj,
padel v Galiciji.

Franc Matjan,
padel na sev. bojišču.

Josip Gross,
iz Stražišča pri Kranju,
padel na severnem bojišču.

Adolf Borovnik,
umrl na Ogrskem.

Janez Bratanič,
umrl vsled bolezni, dobljene
na severnem bojišču.

Leopold Živec,
odlikovan s srebrno hra-
brostno svetinjo.

DOMA

† Filip Črničoj.

Kako fizično moč, kak stas je podarila narava tej gori! A tudi v vrsto teh korenjakov je segla smrt, ko so se borili za čast očetnjave.

Pokojni Filip je bil rojen l. 1881. na Otlici, pozneje se je preselil z očetom na Kolk, občina Šturije. Od sedmih bratov so bili trije v vojski. Eden se še bori v Galiciji, drugi je obolel na tifusu in se sedaj zdravi doma. Oboleli in Filip sta služila pri istem regimentu. Zmenjena sta bila, da se vsak večer obiščeta, in tako sta se res po vsakem boju poiskala. Prišel je pa 18. oktober in brat je dobil Filipa smrtno ranjenega. Pokojni zapušča tri sirote, ki jim je tudi mati že umrla in imajo le mačeho. Bil je zgled skrbnega očeta, samo z žulji svojih rok je vse preživljal. Nedolžni otročiči ga tudi sedaj še pričaku-

jejo, ne morejo verjeti, da bi jim umrl dobri oče — a on se nikdar več ne vrne.

† Franc Matjan

rojen leta 1891. v Svibnem, občina Sv. Križ pri Radečah, je služil pri 17. pešpolku, oddelek strojnih pušk. Padel je pri Grodeku, zadet od granate v glavo, dne 30. avg. 1914. Bil je sin-edinec. Za njim žalujejo starši in tri sestre. Bil je vzoren mladenič, tovarišem ljub prijatelj. — Dragi Franc, spavaj mirno v tujini in na svidenje!

† Adolf Borovnik.

Dne 5. prosinca 1915 je umrl v bolnici Gyöngyös na Ogrskem na griži Adolf Borovnik, c. kr. pismonoša v Gradcu, rojen leta 1875., doma iz Pameč pri Slovenjem gradcu.

Poslovil se je že 28. julija 1914. od svoje žene in dvoje otrok v nadi na zopetno svidenje, a vrnil se ni več.

Bil je do 8. grudna v Hermağoru na Koroškem, odkoder je potem s svojo četo

odrinil v Galicijo. — Prestal je, zaupajoč na Boga, srečno veliko težkih bojev, vendar pa je usoda odločila, da ga je v Karpatih na božični teden dne 17. grudna ranila krogla šrapnela.

Kljub težki rani je okrevljal in bilo je upanje, da se mu življenje ohrani, ali prišla je griza in iztrgala rodbini skrbnega očeta.

Pokojni je bil strogo krščanskega nazora in tudi v tujini ni pozabil nauka svoje matere ter je, spravljen z Bogom, vdano izdihnil svojo blago dušo.

Na svidenje nad zvezdami, dragi Adolf!
M. F.

† Janez Bratanič.

Pešec Janez Bratanič je bil rojen leta 1879. Bil je posestnik v Bukošku in je umrl na Ogrskem vsled bolezni, dobljene na severnem bojišču. Bil je vzor moža, priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Njegova smrt v tujini je doma pri njegovih povzročila mnogo bridkih solza, ker ga težko pogrešajo. — Počivaj mirno, dragi

Gregor Čadež,
padel na sev. bojišču.

Anton Šest,
padel v Galiciji.

Anton Mikuž,
padel v Galiciji.

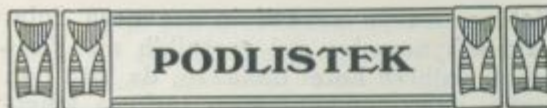
Anton Okorn,
iz Mokronoga, padel na sev.
bojišču.

Poročnik Fran Bizjak,
padel v Karpatih.

Viktor Bonač,
član kranjskega Orla, umrl
na Ogrskem.

PODLISTEK

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal
P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

PRVI DEL.

I. Ob jezeru Caragh.

Nekateri popotniki in umetniki so trdili, da je irsko jezero Caragh še lepše nego Killarney. Pa naj bo tako ali tako. Nam je samo omeniti, da je nekega lepega večera v poznem poletju l. 189. bilo jezero in vsa njegova okolica najlepša podoba miru, po kakršnem ljudje v nemirnih sanjah hrepené in katerega se tako hitro naveličajo, če se jim sanje uresničijo. Solnce je ravnokar bilo zašlo za hribi in je razlivalo po nebu krvavo-rdečo zarjo; ta se je počasi prelivala v svetlordečo barvo, ki je odsevala v jezeru, v zatišjih pa so se v

njem zrcalila drevesa in grmovje. Temna točka ploščatega čolna, ki je v tem trenutku ležal ob obrežju, ni zmanjševala lepote tega prizora, marveč jo je še večala. V čolnu je bil en sam človek, mlad mož, če se sme v tem razburljivem času, ki tako hitro beli lase in nabira molčeče grbe okrog ust, tridesetletnik imenovati mlad. Toda on je bil še mladeniški in zdelo se je, da je njegovo obličje v rdečem žaru oblakov še bolj mladeniško in mirno. Tudi njegovo trenutno mirno opravilo je bilo kakor izraz njegovega notranjega miru. Opazoval je, skoro nevedé, trnek, ki je visel preko čolna in se črtal kot dolga, temna črta nad vodo. Potem je kadil, tudi nevedé, drobne cigarete, ki jih je zvijal med prsti, jih prižigal, proč metal, in je ravnokar nevedé bral iz drobne knjige, ki mu je ležala na kolenih. Bilo je rusko delo, naslovljeno »Moč teme«. Prvi dve sanjavi opravili sta bili razmeroma nedolžni, zadnje pa je bilo nevarno. Kajti med vsemi nevarnimi zabavami našega časa je branje najbolj nevarno. Če bi vsi tisti, ki so v zadnjih petdesetih letih kon-

čali univerzo, posnemali zgled gospoda Maxwella, bi bila Irska že zdavnaj republika. Silni tokovi derejo iz tistih železnih vrat, ki se odpirajo na univerzo; samo, da se ravno pred izlivom v zunanji svet razdele v tri struge: v take, ki se po poklicu pečajo s pandektami in anatomijo, dobe masne službe in potem seveda trdovratno branijo »razmere, kakor so«; v take, ki se potepajo po svetu, si roge odbijejo in potem ravnokar pridejo v masne službe, v obliki veleposestev, ter vneto skrbne, da ostanejo »razmere, kakor so«; končno v take, ki niso vezani niti na posest, niti na poklic, ki se posveté samo študiju in mišljenju. Ti so najbolj nevarni, kajti oni branijo »razmere, kakor bi morale biti«. Če kdo odide z visoke šole in vé, da je neka boginja »pulchra adspectuque delectabilis« (lepa in očem prijetna), ali če ni mladi mož prav nič drugega kakor atlet, katero vrsto ljudi neki moderni pisatelj naziva »v flanelo odete tepce«, tedaj to ni bogve kakšnega pomena za svetovni red. Ali če kdo vé, da Anglija vlada Irsko »z bičem in potico« in da postane človek,

Pet sinov družine Ugovšek v vojski.

Franc Ugovšek.

Janez Ugovšek.

Jožef Ugovšek.

Vid Ugovšek.

Anton Ugovšek.

smrtno zadet v grlo, mrtev padel na tla.

Pričakoval si, dragi Tonej, kakor stotisoči, da se povrneš v lepi, tihi Bohinj, a ne bo ne Tebe, ne mnogih Tvojih tovarišev. Naj Ti bo lahka tuja zemlja, saj ima tujina samo Tvoje telo, a duša Tvoja se raduje v gostoljubnejši domovini in pri pravičnejšem Kralju kot

so kralji sveta. Le uživaj plačilo za svoje junaštvo!

† Anton Mikuž,

rojen 1883. v Idrijskem Logu občine Črni vrh pri Idriji. Njegov oče Simon — priden in varčen mož — je svoj zelo kamenit svet razdelal in ga spremenil v lepo polje, katero je pred par leti izročil Antonu. Kmetije se je lotil z vso vnemo. Bil je izvrsten živinorejec. Svojo dobro kmetijo bi bil še zelo povzdignil, da ga ni 22. oktobra lani smrtni angel poljubil na bojnem polju pri Wolczadolni v Galiciji.

20. januarja letos pa je velik požar uničil Antonov dom. Zgorelo je med drugim tudi mnogo žita, mesa in 10 krasnih švicarskih krav. — Ljudje so jokali, ko so pobirali cele kupe kosti... Anton je zapustil starše, štiri brate (izmed katerih so trije še na bojišču) in tri sestre.

Daj jim Bog moči, da morejo voljno prenesti veliki udarec! Počivaj v miru, dragi Tone! Videli se bomo tam, kjer ni solz in ne ločitve...

† Anton Okorn

iz Mokronoga na Dolenjskem je služil kot vojak pri 17. pešpolku. Bil je edini sin svojih staršev. Bojeval se je na severnem bojišču ter padel junaške smrti za domovino 9. septembra l. 1914. v 26. letu svoje starosti v boju pri Grodeku. Rajni Tone je bil pošten mladenič

Pet sinov družine Jermol v vojski.

Mihael Jermol.

Janez Jermol.

Franc Jermol.

Alojzij Jermol.

Jožef Jermol.

če se pod bičem skrivi in sprejme potico, sodnik ali vitez, je tudi to majhnega pomena. Toda če kdo začne brati, najprej samo za zabavo, kasneje zato, da »zvê, kaj se godi,« in se prepusti toku modernega mišljenja in teženja ter postane sanjač, ki sanja o jutranjih svitih in solčnih zahodih in daljnih razgledih, ki odpirajo masam, trpečim pod »razmerami, kakor so«, »nova nebesa« in »novo zemljo«: tedaj postane človek nevaren in morda svojemu stanu v sramoto, če ni dovolj pameten, da obdrži nove misli zase.

Tej nevarni vrsti ljudi se je gospod Maxwell bližal na način, ki ni obetal nič dobrega. Začel si je beliti glavo, ne sicer zaradi ženske, dasi se je tudi s tem zanimivim predmetom pečal v svojih mislih, tudi ne zaradi svojega zdravja, dasi se je ravno zaradi zdravja mudil tu v hribih grofije Kerry in bival pod belim šotorom na prostem polju — temuč zaradi svojega stališča v stvarstvu, zaradi svoje naloge v tem skrivnostnem svetu, na katerem je šele začel rasti in se samega sebe zavedati. Če se začne mlad človek izpraševati, kaj

naj v kratkem času, ki je smrtniku odločen, na tem planetu počne, je izgubljen; kajti potem gre stvari do logičnega konca in postane Izmaelit v svojem stanu, ali pa se je otrese kot nečesa nespodobnega, potem pa ga vse življenje preganja strašna zavest, da je zgrešil svoj življenjski cilj, in vedni mučni spomin, da je bil poklican za nekaj višjega in da se je rajši zadovoljil v »Epikurjevem hlevu«.

Zato je bil torej gospod Maxwell vznemirjen in sličica iz ruskega življenja nikakor ni ublažila njegovega nemira. Pripovedovala mu je o kmetiskem ljudstvu, ki je zabredlo v vsakovrstno nevednost, vraže in pregrehe; o milijonih in milijonih človeških bitij, ki so do ust tičali v telesnem in duševnem blatu; o sirovih, omejenih ljudeh, ki so pa še vedno bili zmožni tako plemenitih dejanj, da bi zadostili najdržnejšim željam kvišku hrepenečega človeštva.

Strašni, pekoči kes, ki se v tej silni drami polasti junaka, njegovo veličastno opravičevanje drugih, njegova samoobsodba — vse to je odkrivalo tako neizmerne

globine npravne zavesti in npravnega čuta, kakršnih navadno pri grešnikih ni. Pisatelj je najbrže hotel dokazati, da leže pod lenim, umazaniam površjem ruskega kmetškega življenja skriti viri naravne plemenitosti in da je treba samo močne roke, ki bi jih na vse strani speljala in vso deželo oplodila.

»On vé,« je dejal gospod Maxwell, držeč knjigo odprto v somraku med prsti. »Ta mož je bil toliko pogumen, da je stopil v globine in si stvari ogledal. In bil je še bolj pogumen, da je svojim rojakom povedal, kako se mu zdi. Da, težka oblačila je treba odložiti in ovoje sneti, preden more kak Kristus reči: 'Vstani in pridi ven!«

Tedaj je naenkrat potegnilo za njegov trnek, katerega je speljal pod koleno, in naslednji hip mu je naravno veselje sportnika pregnalo vsako drugo misel in vsako drugo čuvstvo. Odrinil je knjigo proč in padla je v vodo. Pomislil je pri tem samo: »Kaj poreče Mabel zaradi svoje lepe knjige?« — potem pa je zbral vse svoje moči za težko delo.

ter zavoljo prijaznega obnašanja povsod spoštovan in priljubljen. Bil je član požarne brambe ter izvrsten pevec. Da je tudi kot vojak zvesto služil Bogu in cesarju, se vidi iz njegovega pisma, ki ga je pisal svojim staršem za slovo pri odhodu na bojišče: »Dragi starši! Dobili smo povelje, da gremo naprej. Ne vem, če se še kdaj vrnem nazaj. Če padem na bojnem polju, bom umrl častne smrti. Boril se bom do zadnje kapljice krvi proti sovražniku. Nikar ne bodite preveč žalostni. Saj, če Bog da, se le še vidimo, če ne tukaj, pa na svidenje gori nad zvezdami. Naj se zgodi volja božja!« Res si padel, Ti blagi, nepozabni junak. Počivaj v miru! Naj Ti bo lahka tuja galicijska zemlja!

† Bizjak Franc,

poročnik 17. pešpolka, je padel junaške smrti v Karpatih dne 31. jan. 1915. Bil je smrtno zadet v srce. V vojni je bil od začetka mobilizacije. Za božične praznike je dobil dopust za 14 dni, da je še zadnjič obiskal vse sorodnike in prijatelje. Vsak ga je ljubil, kdor ga je poznal. Rojen je bil leta 1890. v Ljubljani in je pred vojno služboval kot uradnik v Trstu. Njegovi roditelji žalujejo za edinim, nad vse ljubljenim sinom. Bodi mu lahka ogrska zemlja, na svidenje nad zvezdami!

Ribolov v Mirni.

»To je pravi velikan!« je mislil, ko se je vrvica odvijala, in je trdo pritiskal prst ob kolesce ter držal trnek vzporedno z vodno gladino. »Potreboval bom veliko časa in veliko moči, da ga spravim na suho.«

Kajti ujeta riba, ki se je hrabro borila za življenje in kakor strela brzela skozi vodo, da uide nevidnemu sovražniku, je vlekla čoln ob obrežju za seboj.

Gospodu Maxwellu se je posrečilo, da je spravil majhno ribiško piščal, ki mu je visela na verižici, v usta in da je krepko zapiskal, medtem je pa še vedno trnek krepko držal z roko.

»Ko bi le imel koža, da vesla nazaj,« si je mislil, »tedaj bi zlodja kmalu utrudil. Če se mi pa začne zopet potapljati v globino...«

Tedaj se je na obrežju prikazala ne navadna prikazen. Bil je velik, čokat človek rdečih, zmršenih las, katerih se očitno še nikdar ni dotaknil glavnik ali krtača. Izpod srajce, ki je bila odpeta v obliki trikotnika, so se kazale rdeče, ogo-rele prsi. Nože so tičale v volnenih hla-

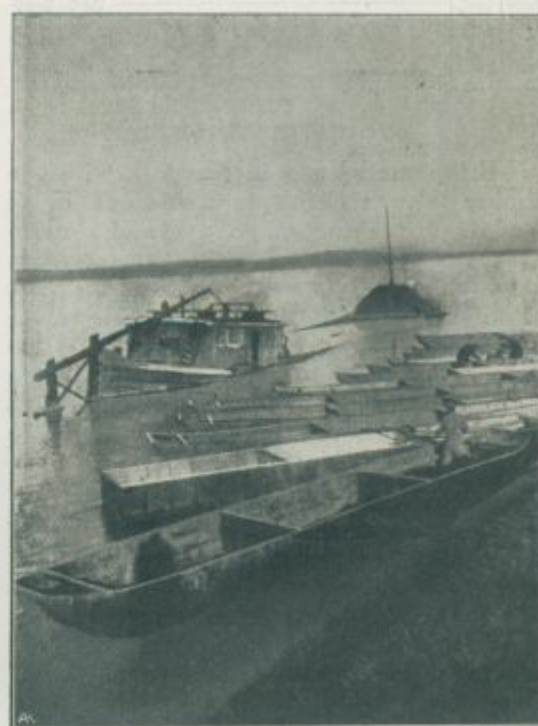
Bratje Ugovšek.

Od Sv. Frančiška Ksaverija se nam piše: Janez Ugovšek ima v vojski pet sinov. Najstarejša, Franc in Janez, sta ob izbruhu vojske morala pod orožje ter sta bila pridružena k črnovojniškemu bataljonu št. 14. Dne 8. decembra sta se odpeljala v Galicijo. Janez sporoča, da sta bila dne 26. decembra od Rusov vjeta; Janez se nahaja v Promzino, gubernija Simbirsk. Franc ni še nič pisal domov, samo toliko se ve, da je ujet. Jože je tudi moral ob izbruhu vojske v Beljak h gorskemu topničarskemu polku št. 3 ter je odšel iz Beljaka na Rusko-Poljsko in se je tam bojeval štiri mesece. Sreča je bila, da je ostal živ in zdrav, ko mu je granata ubila konja. Bojuje se deseti mesec, a sedaj je že dalj časa pri Stanislavu in zopet piše, da sta mu že dve krogli marširali skozi kapo, a božja previdnost ga je varovala. Vid je bil potrjen 23. decembra ter je bil pridružen k domobranskemu pešpolku št. 26. v Mariboru. Na severno bojišče je odšel dne 16. marca iz Maribora. O njem se od 19. marca nič ne ve. Anton je šele prvo leto služil pri 87. pešpolku v Pulju. Bolehen je šel že s prvimi četami v Galicijo. Zapustil je 22. septembra stotnijo, ker se ga je lotila huda bolezen (griza). Bil je 14 dni v bolnišnici, odkoder je prišel za nekaj časa domov. Odšel je 18. januarja zopet k vojakom in je zdaj že v drugič tri mesece v Galiciji ter je od dne 7. aprila pridružen k telefonskemu oddelku.

Dal Bog in ljuba Mati božja, da bi se že skoraj vsi zdravi vrnili v svoj mili, lepi slovenski kraj k svojim dragim domačim; tam, kjer jim je zibel tekla, naj bi bil tudi enkrat njihov grob!

Pet bratov v vojski.

»Glasnik« prinaša slike peterih bratov Jermol iz Iderskega pri Kobaridu, od ka-

Iz Srbije. Pripravljanje čolnov za pontonski most. V ozadju potopljena vlečna ladja.

terih so štirje v bojni črti, medtem ko je peti, Janez, kot črnovojnik na orožniški postaji Srpenica.

Tudi oče teh sinov je bil vojak in se je udeležil bitke pri Kustoci v Italiji. Bog daj vsem goriskim junakom srečno vrnitev domov!

Ribolov v Mirni.

Po svetu malo znana je Dolenja vas pri Boštanju na Dolenjskem in mimo nje tekoča voda Mirna, ki se izliva v Savo. Sicer je res neznatna, a v pomladnem času oživi, da je vredno, da še kdo izve za to skrito selo. Zanimiv je v Mirni ribolov. Sredi meseca marca in cel april se pojavljajo ribe v tem potoku v velikih množinah. Love jih moški z mrežami, ženske pa gazijo po vodi ter jih kar z rokami pobirajo iz vode, kakor kaže slika. RIBE se potem uporabljajo na razne načine, bodisi sveže, bodisi posušene, kar je zlasti letos veliko vredno, ko so vsa živila tako draga.

čaj, ki so bile tako razcefrane, da so okrog gležnjev samo še krpe opletale.

»Držite dobro, gospod! Držite dobro, gospod!« je sopihal mladi mož. Tekal je do obrežja in se spotikal ob kamenje in padal v trnje, skrito med praprotjo, a kljub temu divje mahal in razburjeno kričal:

»Držite dobro in ga potegnite na plitvino! Držite dobro, gospod! O, to je pravi zlodaj! Vlecite, gospod, potegnite! Na!«

»Ali imaš kavelj, ti osel?« je sopihal gospod Maxwell; skušal je čoln ustaviti in vrvico potegniti. Mladi mož ni nič odgovoril, marveč je odhitel v hrib. Prihodnji trenutek je nehalo vleči za trnek in gospod Maxwell je mislil, da mu je losos ušel. Tedaj pa je začutil skoro pod čolnom silen sunek; vrglo mu je trnek skoro iz rok, medtem ko se je vrvica naglo odvijala za ribo, ki je besna brzela pod vodo. Ker se je čoln vsled napetosti hitro obračal, je moral svojo taktiko izpremeniti in vse sile napeti, da losos ne pride v globičino. Zopet je začel vrvico počasi navijati ter jo zopet izpuščati, dokler se ni riba, pobesnena od bolečine in strahu,

vrgla na dno ter se po dolgem boju, utrujena od bolečine in napora, počasi umaknila v blato in pesek, kjer se je, težko dihajoč in s trepetajočimi plavutami, skrila. Maxwell je zopet vtaknil piščal v usta in začel krepko piskati. Slišal je klic iz daljave in je menil, da bo pač bosonogi mladenič. Tako je tudi bilo. Brez strahu, da si zlomi vrat, se je valil po pobočju; v par minutah je bil do kolen v vodi in je bredel k čolnu. Gospod Maxwell mu je pomignil, naj obstane, in je potegnil trnek; losos je visel truden in trepetajoč. V hipu se je zasadila ostrona konicavla v njegove škrge, mladenič ga je zmagoslavno vzdignil in gospod je s krepkim vriskom, ki je daleč odmeval v hribih, vzel umirajočo ribo ter jo s kavljem vred vrgel v čoln.

»Samo za las je manjkalo, da mi ni ušel,« je rekel gospod Maxwell. »Ali ti nisem rekel, da ne smeš kavlja nikoli domov jemati?«

»Vem, gospod, pa...«

»Nič — pa! Vedno imaš kak izgovor. Skoči noter in primi za vesla. Zlodaj bi mi bil skoro roko iztrgal iz rame.«

Svetovna vojska.

Bitka med Vislo in Karpati, ki se je izbojevala v začetku tega meseca in se končala s sijajno zmago avstrijsko-nemškega orožja, je največja, kar jih je videla Galicija od začetka vojske do danes. Še nikoli se niso uporabljale tukaj tolike množine čet, še nikoli se ni udeležila artiljerija bojev v tolikem številu. Zmaga je popolna. Rusi so se morali nemudoma umakniti iz Karpatov prav do Užoka in v Galiciji do reke San. Zmaga naših čet v Zahodni Galiciji pa je začela vplivati tudi na bojno črto na Rusko-Poljskem. Rusi so se umaknili iz močno utrjene fronte ob Nidi.

Meseca oktobra so zvezne čete že prodrle do Sana in do srednje Visle, pa so se morale zopet umakniti. Sedaj smemo upati, da svoje nove postojanke trajno vzdržimo. Oktobra meseca je rusko poveljstvo razpolagalo z neizčrpljivimi silami; nad milijon svežih čet je bilo na severu in jugu pripravljenih za boj. Danes so razmere drugačne. Pri Mazurskih jezerih so Rusi medtem izgubili 100.000

mož, v Karpatih do 200.000, v zadnjih bojih v Galiciji jih je bilo samo ujetih 100.000. Pri teh silnih izgubah morajo slednjič tudi najštevilnejše armade omagati. Da Rusom tudi že primanjkuje človeškega materiala, je razvidno iz dejstva, da je med ujetniki iz zadnjih bojev mnogo takih, ki so jih šele pred par dnevi odpotali iz notranje Rusije. Prišli so na bojišče v svojih lastnih oblekah in le čepice kažejo, da so vojaki. V Galiciji so jih šele za bojno črto nekaj dni urili.

Gotovo pa je, da čakajo našo armado še težki boji v Galiciji. Rusi so medtem zgradili ob Sanu močne utrdbe in zbrali na tem mestu znatne sile ter se bodo branili do zadnjega. Obenem skušajo z novo armado prodirati skozi Bukovino — kajti to jim je, odkar so prepodeni iz Karpatov, edina pot na Ogrsko. Doslej so bili njihovi napadi na tem ozemlju srečno odbiti.

Kot odgovor na ruski poraz v Galiciji in Karpatih je smatrati novejšo angleško-francoske napade v Flandriji. Vendar se pa tam zaveznikom ni posrečilo doseči znatnejše uspehe.

V Dardanelah so ponehali boji na morju, pač pa se vrše bitke na kopnem pri izkrcavanju zaveznikov na turško

ozemlje. Doslej se Angležem in Francozom ni posrečilo izkrcati toliko množino vojaštva, ki bi zadoščala za uspešne operacije.

Nemčija nadaljuje svoj podmorski boj proti Angliji. Po nemških poročilih je bilo samo od 28. aprila do 3. maja potopljenih 32 angleških ladij. Med njimi je tudi velikanski prevoznik »Luzitanija«.

Ganljivo voščilo.

Nenavadno voščilo so doživeli nemški vojaki na Veliko noč na Rusko-Poljskem. Dva neoborožena Rusa sta na velikonočno nedeljo prišla z zastavico in kruhom iz svojega tabora v nemško fronto, da voščita sovražnikom »veselo Veliko noč«. Na zastavici je bil napis: »Kristus je vstal! Voščimo vam veliko sreče za Veliko noč! Mi ruski vojaki ne bomo izstrelili ne enega strela«.

Takih dogodkov je bilo ob veliko-nočnem času več in dokazujejo, kako globoka in resnična je vera ruskega človeka.

Darujte za „Rdeči križ“!

Šest sinov rodbine Peterlinove (vulgo Orlove) iz Komende. Vsi sinovi — hčere ni nobene — so člani in gojenci »Orla«. Najstarejši, Makso Peterlin, je bil prvi zmagovalec pri tekmi za prvenstvo na lanskem I. vseorlovskem zletu v Ljubljani in je visokošolec-pravnik in podnačelnik »Zveze Orlov«.

Cesta skozi Karpatе.

Darby, tako se je imenoval pomočnik gospoda Maxwella, je splezal v čoln, sedel in pritrdil vesla; voda, ki se je odtekala z njegove obleke, se je kmalu nabrala v lužo pod nogami.

»Pri moji veri!« je vzkliknil gospod Maxwell, občudujoč srebrno ribo, ki je le še slabotno dihala ter semintja lahko zamahnila z repom. »Krasna riba! Kaj bosta rekla Mabel in major! Pa ti si ves moker,« je dejal naenkrat, ko je opazil rdeča kolena Darbyjeva in vodo, ki je curljala ob njegovih raztrganih hlačah.

Darby se je nasmejal in je skoro zardel; ni bil vajen, da bi ga kdo pomiloval, in se je nekoliko zmedel.

»Pa tebi to nič ne dé,« je pristavil gospod Maxwell, da si pomiri vest.

Bližala sta se pristanu. »Mirno veslaj, jaz bom kljun že prav naravnal. Takol Počasi, malo nazaj!«

Lahno je skočil iz čolna. Ukazal je Darbyju, naj prinese trnek, ribo in kavelj v hotel. V veliki dvorani in v obednici so gorele luči. Bila je ravno mrtva ura, ko je veranda, dvorana in biljardna soba za-

puščena in se gospodje in dame pripravljajo za veliki hip dneva. Vendar je gospod Maxwell opazil ob vhodu dve osebi, ko se je približal hiši. Ena je bila njegova sestrična Mabel Willoughby. Prišla mu je naproti.

»Poglej, Mab!« je vzkliknil navdušen. »Poglej ga, velikana! Fant, pridi sem! Deni ribo tjakaj.«

Darby je pristopil in je položil mrtvo ribo na kamenita tla.

»Ali ni lep? Kaj neki poreče stric?«

Mabel je pogledala ribo precej prezirljivo in je potem nenavadno hladno vprašala:

»Kje je Tolstoj?«

»Pri moji veri!« je odgovoril gospod Maxwell v zadregi. »Na to sem čisto pozabil. Ta zlodej je potegnil in knjiga mi je padla v vodo. Jutri zjutraj jo pojdem zgodaj iskat.«

»Žal mi je,« je rekla. »To je knjiga gospoda Outrama. Teško bo dobiti drugo. Papa je v svoji sobi.«

Obrnila se je in šla k svoji tovarišici. Gospod Maxwell je ves potrt pobral ribo.

Ko je še nekaj trenutkov premišljeval, je šel po hodniku in potrkal na majorjevih vratih. Osoren glas je zavpil »Naprej!« in gospod Maxwell je vstopil.

Major je sedel v globokem, mehkem stolu; ena noga, zavita v flanelo, mu je počivala na blazini. Najbrže je spal, kajti ko je Maxwell vstopil, je naenkrat planil.

»Poglej, stric! Poglej tegale zlodja!« je vzkliknil mladi mož navdušen. Pričakoval je, da bo tukaj pohvaljen. »Mabeli se ni zdelo vredno, da bi ga pogledala.«

Majorja so nenadoma zvile bolečine; presenečenje in nagla kretinja je razdržila oteklo nogo, ča ga je močno zbolela.

»Prav, prav!« je rekel. »Tja ga deni! Vrag te vzemi, Bob! Zakaj si me motil? O, o, prokleta reč! To je krasna riba! Kje si jo ujel? O, prokleta reč! O! Glej, da mi precej izgineš! Vrag te vzemi — tebe in tvojo prokleta ribo! Ne zijaj me tako, marveč glej, da izgineš, ali pa — o, pošlji mi Mabelo in ji reci, da mi je treba precej nogo natreti. Spravi mi to nesrečno ribo izpred oči! Saj smrdi, zlodej! Nikoli je nisi ti ujel! Izgubi se! O — prokleta reč!«

Iz bojev v vzhodni Galiciji.

Naši črnovojniki naskakujejo utrjeno rusko postojanko.

Požar v Šavlah.

(Bojna slika z Rusko-Poljskega.)

Bojišče gori; granate zažigajo vasi in mesta, prekinprek svetlo-krvavi jeziki na planjavi. Zdi se, da pojo strašno pesem uničenja in groze. Majhen kres pri stotisočih požarih, samo majhen kres je požar v Šavlah.

Oster veter zaganja iskre čez suhe lesene strehe. Če bi bilo mesto trdnih zidov in streh iz opeke, bi se požar omejil. In nikjer ni požarne brambe, nikjer gasilcev. Ravno ta hip so še priletele granate v mesto; vsepovsod beg in preganjanje, prerivanje in zmešnjava. V grozi stoji prebivalci tu, tam beži vse križem. Infanterija stopa po glavni cesti, ulanci krenejo skozi stransko ulico, avtomobili

ropotajo zaviti v črni dim gorečega mesta mimo nas. Zavijemo po cesti na desno, kjer najbolj divja ogenj. Pot pada. Pod nami je vse odeto v težke, črne oblake, ki jih vali veter proti vzhodu. Tuljenje, prasketanje in pokanje. Iskre se vrtijo v strašnem plesu. Nad nami vid jemajoče sonce, pod nami v dolini tema, temna noč, ki jo osvetljujejo sikajoči jeziki. In med vsem tem ljudje: možje, žene in otroci. Nekateri zro srepro pred se, drugi se rinejo skozi vrata, da bi rešili še kaj prav brezpomembnega in nepotrebne. Nekaj rešiti in naj je to polomljena palica, škatla ali pokvarjen okvir!

Voščeno bledega starčka nesejo žene; umira jim na poti. Mož vleče iz hiše kup knjig in hoče nazaj v gorečo hišo. Pridrže ga, nad vrati že oblizuje plamen pod in

okna. Žena vali pred seboj težko culo, tam hiti nekdo s kovčgom iz dima in plamena. Zadnje moči mu odrečejo, bled se zgrudi na stol, vojak mu pomaga odložiti. Iz stranske ulice so potisnjene ženske, ki vpijejo in iščejo otroke. Naglo se razkropimo po hišah in stikamo za ljudmi. Ne sme se izgubiti niti hip. Ogenj objema hišo za hišo.

Mlad človek se opoteka po cesti naravnost proti ognjenemu morju. Ustavijo ga. Vidim njegov rvavoopečeni obraz; ves je ožgan. Lasje, brada, obleka; vse ogljeno in preluknjano. Njegov glas enakomerna, srce pretresajoča tožba, samo eden izmed tisočev. Za posameznika se ni mogoče brigati. Samo ne v plamen! Naš stotnik rohni nad ljudmi, ki samo gledajo: »Pomagajte reševati!« Vojaki ne smejo pustiti nikogar

v goreče hiše. Sam preišče hiše. »Samo da ne zgore otroci!« Prva skrb otroci, otroci, otroci. In to opravičeno. V hiši s stopnicami je še polodraslo dekletce z do-jencem v naročju in čaka mater, ki vleče

— Če ni drugače, grozi revolver in ba-jonet. Okoli mesta pa še divja boj, čete se ustavljajo ob gorečem mestu, da si od-dahnejo, potem naprej v bojno vihro in smrti v naročje.

Na smrt obsojeni vohun.

jerbas iz kleti in se ne zaveda, da gori nad njo streha. Ženi pomagamo. Na stopnicah se jerbas prevrne in toča jajec se usuje po cesti. Nekaj je nepobitih. Vojaki naglo spravijo ženo in jerbas in otroka naprej. Kokoši frfotajo iz gorečega podstrešja na ulico in odtam spet v ognjeni vihar.

Bolje oblečena žena s črnimi lasmi plane v množico:

»Ded, o, še ded! Tam v hiši! O Bog, moj Bog! Že gori, že gori!«

Zastavimo ji pot. Zakrije si oči, zviija se, opoteče se v steno. Divji obup in smrtna groza ji mrzlično odseva iz obličja. Izkušamo jo pomiriti: bili smo v hiši in nikoogar našli. Sunkoma se oklene stotnika in ihti kot otrok:

»Ljubi gospod, gospod . . . Saj ste dober človek . . . Za božjo voljo, prosim . . . pustite me . . . Notri je . . . mora biti . . . mora biti . . . O Bog! . . .«

»Nazaj! — Grom in strela, nazaj!« — Otrese se je in se ozre proti hiši. Hiša je ovita v plamen, samo vrata so še prosta. Zapodi se skozi ogenj; pretrese nas groza, vpijemo za njim. Zaman! Kmalu je nazaj in za njim tresoč in onemogel — starček. Pograbimo ga in ga postavimo na varno.

Zavarovati si moramo pot, ogenj se bliža že našemu hrbtu. Nazaj! Vse nazaj!

Iz Bukovine. V gozdnem taboru bukovinskih ciganov.

Nekje ob vho-du se režita dva mlada človeka možu, ki je onemogel in nemore naprej. Že ju drži stotnik za vrat. V presenečenju in strahu zgrabitaprvo skrinjo in jo valita na cesto. Na dvo-rišču je plenila brezvestna so-druga, ki je takoj zbežala, ko smo prišli. Na kupu desak stojita dve goski in stegu-jeta vrat proti plamenu. Uja-mejo ju, vse iz-

gine v reki ljudi, ki se vali po cesti.

Odstranim se od ognja. Obraz me peče, oči so polne pepela in prahu. V prodajalno so vlomili vojaki in si delijo sir, kruh in čokolado. Živež. Lačni so in izmučeni, dva dni so korakali pred trenom in proviantom. Strahoviti napori in glad so jih izdelali. Mlad vojak meče iz prodajalne za čevlje obuvala na cesto med ljudi. »Ubogi ljudje, imejte še vi kaj od tega!« Prestrašen je, ko ga nahruli stotnik. V mnogih izložbah pleni drhal. Samo straža z bajonetom vzdrža mir in red.

Večer. Rdeče-plameneči ve-čer. Avtomobile pustimo pred me-stom, da bi nam požar ne odrezal poti. V prazni gostilni si poiščemo stanovanje. Na glavni cesti stoje pešci pri gasilnici. Prebivalci topo in brezizrazno gledajo vanje. Vode je zmanjkalo, nekdo je šel prosit k poveljstvu konje. Nobenega na raz-položo. »Ali ne morete vleči sami? Kje je voda?« Blizu. A ljudje strme v ogenj, topo in brezizrazno, ter se ne ganejo. Brez ukaza se množica ne zgane, zbegana strmi in ne razume, kaj se godi okoli nje. Tarna, plaka, vije roke, ali pa sedi, stoji ob plotu na svoji culi in ne razume. Otroci leže ob poti, vse se nemo vprašuje: »Kam, kam?« In sredi te neme groze, prasketanja in šviganja plamena pa igra nekdo na nove orglice: »Kako si lep, ti krasni svet, in svetlo solnce tvoje . . .«

Groza, groza, groza.

Oči nam lezejo skupaj. Oblečeni ležemo na pod, na mize in klopi; zunaj je straža, da nas zbudi, če

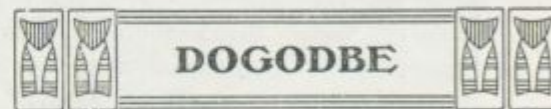
bi privršal ogenj do nas. O polnoči je v mestu alarm. Oddelek vojakov hiti na ogroženo mesto. Zjutraj ob šestih je še zmerom tista slika. V oddaljenosti za dober streljaj je objel ogenj dvonadstropno hišo, pionirji je niso mogli rešiti.

Štiriletan deček caplja po cesti in pobira, kar se mu zdi lepo. Gruče ljudi še sede in leže pod drevesi na culah. Slepec tipa svoj zavoj, kakor bi nečesa pogrešal. Drugi sedi ob zidu in se trese mraza, vojak mu je prinesel gorke kave in žena ga pita.

V cerkvi kleče ljudje. Starka drsa po kolenih okoli oltarja, ki je zadet od kro-gel. Skozi steno na levi je udarila granata.

Zunaj pa prasketa ogenj, ljudje vpi-jejo, da bi se sklicali. Milno po cesti gredo vojaki, vojaki, vojaki. Tam za hribi pa divja boj, granate vžigajo novo mesto, ogenj in dim plava nad planjavo; vse gori, gori, gori.

V cerkvi pa moli množica za mir, za odvrnitev nesreče, okoli oltarja, na od-bitem ometu moli za tolažbo in moč.

Pri popisovanju moke. Zaupnik: »Prišel sem, da mi poveste, koliko in kake vrste

Kopelj v snegu. Vojak na severnem bojišču se umiva zjutraj v snegu.

moke ali žita imate pri hiši?« — Gospodinja: »Žita! Večni Bog, žita! — Pet kokoši sem imela, ena je začela leči v jeseni, do Božiča je znesla dvajset jajec — pravijo, da leže kokoš pri kljunu in da molze krava pri gobcu.« — Zaupnik: »Ne vprašam po kokoših, po žitu in moki vprašam.« — Gospodinja: »Saj Vam hočem povedati, pustite me vinarjev, žito kupujem — kaj pravite, ali se izplača rediti kokoši?« — Zaupnik: »Kaj vem jaz — odgo-vorite mi, kar Vas vprašam.« — Gospodinja: »Saj Vam pripovedujem. Pozimi nisem videla jajca, zdaj, ko so začele kokoši leči, pa ne vidim žita. To sem hotela povedati: žita ni-mam razen pet litrov celega ječmena, ki sem ga kupila pustni ponedeljek od kmetice, od tega sem dala vsak dan kokošim in tako nimam zrna pri hiši. Pa kaj pravite, gospod, kaj bo iz tega: Živine ne bo, kokoši ne bo —« Zaupnik: »Koliko imate moke, bele, črne, ko-ruzne? Prosim Vas, povejte mi na kratko, imam še dosti hiš obiti.« — Gospodinja: »Moke, ljubi moj gospod, kje bom imela jaz sirota moko?« — Zaupnik: »Vsako prikri-va-nje se strogo kaznuje, le povejte vse lepo.« — Gospodinja: »Prikrivati? Kdo hoče prikri-vati? Kar imam, to povem, pa ne vem, koliko

imam. Kje naj zvagam? Poglejte, rekla sem že oni dan, kam naj nesem?» — Zaupnik: »Saj ni treba, ljuba žena, povejte približno, približno boste vendar vedeli?» — Gospodinja: »Le pogledajte gospod: Ko se je začela vojska, sem kupila dvajset kil pri Bahovcu, parkrat sem spekla kruh, pa ni bilo več moke.« — Zaupnik: »Povejte mi, kaj imate še, in ne, kaj ste imeli.« — Gospodinja: »Saj pravim natančno in resnično: Od tiste moke je ostalo še par kil, pa sem kupila še dvajset kil ali trideset — ne vem več prav. Dve kili sem dala ženi svojega brata, Jeri, zamesila je špehovko na pustno nedeljo; kar je ostalo, je porabila za rezance. Zopet sem zamesila, pa kruh ni vstajal, ne vem, ali je bila moka zanič ali kvas preparjen. Potem sem kupila pri Zormanu po 35 kr.« — Zaupnik: »Ne vprašam, po čem in kje ste kupili, vprašam Vas samo, koliko imate moke.« — Gospodinja: »In žita. Rekla sem, da nimam žita, zdaj pa Vam pokažem moko.« — Privleče žakelj: »Potežkajte, gospod, in povejte, kaj mislite, koliko kil je približno?» — Zaupnik v zadregi: »Nisem trgovec. No, kaj bo, kakih petdeset kil.« — Gospodinja zmagovito: »Ravno petinšestdeset jih je.« — Zaupnik: »Hvala Bogu! Je moka bela?» — Gospodinja zaupno: »Kaj pravite, gospod, jaz mislim tako: Neumnost je kvariti z mešanjem moko in kruh. Gosposka pravi, da naj jemo črnega — ali je gospoda črnega? In toliko in toliko gramov! Že moj stari oče so rekli, ko bo stal vojak z vago pred mlinom in bo tehtal pšenico in bodo delili sol po merici, takrat bo celemu svetu gorjé. Zdaj je gorjé gospod, trikrat gorjé! Kaj si bom tehtala sproti kruh — že vsa sem razjarjena od tega.« — Zaupnik: »Je moka bela?» — Gospodinja: »Za pšenično in belo jo prodajajo, pa je že v mlinu zmešana, kaj ni to naglavni greh?» — Zaupnik zapiše in mrmra odhajaje: »Če bo v vsaki hiši taka, bom ravno do konca vojske gotov s popisovanjem.«

Dobro je odgovoril. Izborno oblečena dama se je sprehajala po parku. Tu zagleda dečka, ki je hotel izprazniti ptičje gnezdo. Ogorčena mu zakliče: »Grdi fant, kaj delaš! Nimaš srca? Ne misliš, kako bo bolelo mater drobnih ptičic, ko bo priletela in bo našla gnezdo prazno?» — Deček odgovori hladno: »Mati je že mrtva.« — Dama si je mislila, da je mali hudodelec sam umoril ptico, in je zaklicala še bolj ogorčeno: »Brezsrčni in brezvestni otrok! Kako veš, da je starka mrtva, da so uboge, nedolžne ptičice sirote?» — Deček se je nasmejal porogljivo: »Uboga mati čepi vendar nabasana na Vašem klobuku.« — Pri zadnji besedi je zbežal, dama pa je zardela.

preden se obuješ, z arnično tinkturo. Obutev mora biti mehka in prostorna. Prav dobra je tudi jagodna tinktura. Napolni stekleno posodo do pod grlom z jagodami, zalij s špiritom in postavi jo za štiri dni na solnce, potem iztisni jagode, v špirit pa natlači novih jagod. To ponavljaj trikrat. Jagode porabi za izmivanje ust in umivanje obraza. Špirit, ki je lepo rdeč in diši prav lepo, pobeli in pozdravi ozeblino, pa tudi rdeče madeže na obrazu, rdeč nos. Zamašen nos zmочи večkrat od znotraj s peresom, namočenim v jagoden špirit.

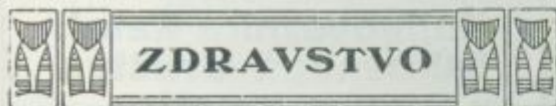
Zdravila se podražijo. Podražile so se sirovine, draži se sploh vse, nikdo se ne čudi, če nameravajo lekarnarji povišati ceno zdravil za 10%, saj morajo plačati za nekatere

zdravilo iz drugih snovi, ki imajo isti učinek. Zoper špecijalitete, ki prihajajo k nam iz inozemstva, se uvede energična akcija. Tako bo prišlo več domačih zelišč in snovi zopet v promet in v čast. Pomanjkanje in ponos bistriga razum, da seže rajši po domačem, nego po tujem. Naša krasna domovina obiluje zdravilnih zelišč.

Kava razkužuje. Že Voltaire je prišel na to, da zamori vroča črna kava vse vrste bacilov. Bakterijolog Pžorovski je dognal, da imata poleg prave kave to lastnost tudi ržena in želodova. Vse tri pa nimajo razkuževalne snovi v sebi, dokler so sirove, tista snov se izčimi šele pri žganju. Kava, ki je kuhana na mleku ali na vinu, izgubi svojo razkuževalno

Vojaki prodirajo v Vogezih na smučeh.

Ozeblino se potuhnejo poleti in se ponove pozimi. Kdor noče, da se mu z zimo povrnejo bolečine, mora zdraviti ozeblino kar naprej. Zato je treba mazanja in kopanja. Najbolje je kopati noge zvečer v metličini, tropotčevi ali žajbljevi izkuhi in namazati po kopeli z žajbljevim ali drugim mazilom. Po namazanju obuj bele volnene nogavice, zjutraj pa otiraj noge,

snovi po šestkrat toliko, kakor so plačevali pred vojsko. Tako stane zdaj kafa petkrat toliko, vaselina skoraj trikrat toliko in ricinus skoraj sedemkrat toliko kakor prej. Kositerne pušice se dobe težko, podražile so se za 75 do 100%, tovarne stekla so povišale steklo za 20%. Špecijalitete, ki ne spadajo pod takso navadnih zdravil, so zrastle za 50%, kar pa ne pride toliko v poštev, ker pripravi lekarnar namesto drage špecijalitete lahko cenejše

moč. Na čisti vodi kuhana kava zamori bacile kolere v treh urah, bacile legarja v 24 urah in bacile vraničnega prisada v devetih dneh. Razkužuje tudi kaven dim. Za nahod drži glavo nad vročo žgano kavo ali se podkadi s semleto kavo. Malo kave in sladkorja na žerjavici prežene vsak duh iz bolniških sob. Kaven dim in duh pa ne dě dobro na pljučih bolnim. — Zanimivo je to, da ima le žgana kava razkužilo v sebi. Spominja nas,

Boljši časi

se gotovo zopet povrnejo, ko smo prestali težave in nevarnosti. Toda boji, ki smo jih doživeli, skrbi, ki so nas mučile v nočeh brez spanja, povzročijo pogosto glavobol, migreno, nervoznost in brezsplošnost. Takrat pa občutimo kot pravo blagodat,

ako zvečer, preden gremo spat ali kadar nas začne glava boleti, namažemo čelo s Fellerjevim bolečine lajšajočim rastlinskim esenčnim fluidom z znamko „Elsa-Fluid“. Učinkuje bolečine lajšajoče, osvežujoče in pomirjajoče, krepki razrvane živce in povzroči mirno spanje. Ker lajša bolečine, je tudi priljubljeno domače sredstvo pri nervoznih ali revmatičnih bolečinah v obrazu, v udih ali na drugih delih telesa. To izvemo iz nad 100.000 pohvalnih pisem in zdravniških poročil. Svetujemo torej, da imate pri hiši vedno nekaj steklenic tega preizkušene domačega sredstva. Pogosto pridemo v položaj, da rabimo „Elsa-Fluid“ in zelo smo pomir-

jeni, ako ga imamo vedno pri roki. 12 steklenic stane franko samo 6 K, 24 steklenic franko samo 10 K 60 v, pristno le od lekarnarja E. V. Feller, Stubica, Elzstrg št. 331 (Hrvatsko). — Kdor slabo prebavlja vsled pretežke hrane, neradne prehranitve itd., naj krepki želodec in uredi prebavo s Fellerjevimi nalahno odvajalnimi rabarbarjevimi kroglicami z zn. „Elsa-Pillen“, kojih 6 škatlic stane samo 4 K 40 v, 12 škatlic samo 8 K 40 v. Ta izborna domača sredstva naj bi v nobeni družini ne manjkala, tvorita namreč skupaj majhno domačo lekarno, ki nam marsikdaj zelo dobro služi.

akiris . . . . .

kako je tudi žgana moka, žgani lavor, žgana leča — in drugo v navadi kot domače zdravilo. Ljudje so poznali torej v pradavnem času, da se pretvori snov pri žganju; kar išče in dokazuje veda, je odkrila prednamcem izkušnja.

Koprive kot živilo. Na Dunaju je špinača po 1 K 60 vin. Listi opozarjajo občinstvo na veliko redilno in zdravilno moč prikuhe, ki raste skoraj povsod in se dobi dober kup. Koprivo nabirajo in prodajajo lahko otroci. Napravi se kakor navadna špinača, pa je okusnejša od one. Kopriva vsebuje 15% beljakovine, 66—70% maščobe, 35% škroba in nekaj železa, vpliva izborna na kri, pljuča, želodec in na izločevanje slabih sokov. Kneip je čislal koprivo kot zunanje in notranje zdravilo za udnico, trganje in pešajočo kri. Zastonj se dobe tudi druge prikuhe, kakor povodna kreša, kiselica, loboda, čemaž. Samo nabirati mora te prikuhe človek, ki jih pozna.

Topinambura ali divji krompir. Olupi gomolje in kuhaj na slani vodi; ko je kuhano, odlij vodo in nalij toliko mleka, da pokrije kose; razbeli sirovega masla, prepeci na njem malo moke, zabeli in pusti, da prevre. — Kuhaj topinamburo celo, olup, razreži in deni v razbeljeno sirovo maslo. Raztepi na žlici juhe ali vode žlico paradižve meze in vlij na topinamburo; ko je dobro prepojena z mastjo, jo potrosi s peteršiljem. — Prav okusna je topinambura, če pariš sirovo na olju in česnu. Sploh se pripravi lahko, kakor se pripravljajo krompir. Je bila prej bolj v navadi kot hrana ljudem, zdaj jo kuhajo samo živini. Pride bolj po ceni nego krompir, ni izbirična glede zemlje in ne zahteva dosti dela.

Nadevan krompir. V oblicah kuhan ali pečen krompir izvotli, zmuččaj krompirjevo sredico in zmešaj jo s sesekljano čebulo, drobnjakom in majaronom, posoli in poštopaj s poprom, spravi z žlico lepo nazaj v krompir, nalij na vrh vsakega krompirja malo smetane, postavi krompir v ponvi v pečico in peci 15 minut.

Torta iz krompirjeve moke. Speni tri rumenjake in 12 dkg stolčenege sladkorja, potem primešaj sok od polovice limone in nstržek limonove lupine. Raztepi beljake, primešaj jih rahlo k rumenjakom, potem primešaj počasi 7 dkg krompirjeve moke in pecilni prašek, stresi v namazano tortno modlo. Ko je pečeno in se je ohladilo, namaži s sadno mezo.

Kostanjevo moko devljejo tudi v kruh. Tri dele druge moke in en del kostanjeve. Zamesi se kakor navadno. Kruh je sladek, ali ni za vsaka usta. Moka pride iz Italije. V Radovljici jo prodaja trgovec Homan po 70 vin. 1 kilogram.

Črešnjev pečenjak narediš lahko iz ravno takega testa, samo da razmažeš testo po dolgem na pekači in posuješ s črešnjami.

Pomorančna meza. Dvanajst celih pomoranč zalij z mrzlo vodo in pristavi. Ko je voda zavrela, jo odlij, nalij drugo in odlij zopet, v tretji vodi pa kuhaj po dve uri, vzemi jih ven, razreži v tenke kose in odberi seme. Na pol kilograma pomoranč deni 1 kg sladkorja in 1/4 l vode. Kuhaj vodo in sladkor do gostega, deni pomoranče noter, kuhaj in mešaj 3/4 ure, potem spravi v steklene posode, zmочи papir z rumom in zaveži.

Pomorančna jed. Olupi pomorančo, odlušči, kar je belega, od olupka in kuhaj lupinice do mehkega na vodi, potem jih zreži na podolgovate kosčke. Iz sadu iztisni seme in prevri sad na vodi, odlij vodo, deni lupinice k sadu, natrosi sladkorja toliko, da pokrije, po-

krij in pusti, da stoji deset minut pri ognju. Je prav primerno za žejave bolnike.

Koštrun s kuminovo polivko. Kuhaj na litru vode vse, kar se deva navadno k juhi, razreži 1/2 kg koštrunovih reber ali prsi in nalij z mlačno vodo (meso je treba prej opariti z drugo vodo), posoli in potresi s poprom, deni žlico kumine, vejico žajblja, list lovorja in malo razsekljane čebule. Ko je skoraj kuhano, zmeti žlico sirovega masla in žlico črne moke in umeti k mesu. Preden daš na mizo, precedi polivko, zlij nazaj k mesu in deni vanjo na kocke razrezan kuhan krompir ali drvarske cmoke ali polento.

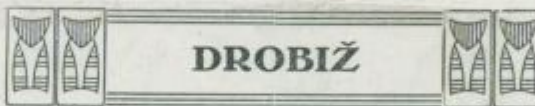
Polenta s čokolado je otrokom priljubljena jed. Polento skuhaj, deni v skledo in polij z gosto na mleku prevreto čokolado.

Polenta rumunska ali mamaliga. Kuhano polento razreži na podolgovate kosce in deni eno vrsto koscev v namazano kozico in potrosi z zribanim ovčjim sirom, nato deni drugo vrsto in zopet na debelo sira, potem speci v pečici.

Polenta s sadno mezo. Kuhano polento razmaži na prst debelo v namazani kozici, namaži s češpljevo mezo, naloži drugo vrsto in deni za deset minut v peč.

Krompirjeva moka ni bila doslej pri nas dosti v navadi, zdaj je treba seči po njej. Iz te moke se naredi zelo okusne in lahke pogache, torte in drugo pecivo; če je primešana kruhu, postane kruh bolj rahel in bel.

Krešna juha. Raztopi žlico sirovega masla in praži na njem štiri pesti na drobno sesekljane kreše; ko se je pražila deset minut, prideni še pečico sesekljane čebule; ko se je dobro prepekla, napraši z žlico črne moke, zarumeni, deni žlico paradižnikove meze in par klobasnih kolesc, malo soli, muškatovega cveta in kapljo jesiha. Poleg juhe daj gost riž.

Ali se dá živeti brez soli? O tem so mnena jako različna. Vodja kanadske severne ekspedicije Vilhjalmur Stefanson se je n. pr. na svojih potovanjih popolnoma odvadil soli. On celo trdi, da je sol narkotičen strup. Pravi pa, da se je soli ravno tako težko odvaditi kakor tobaka. Vendar če preživiš mesec dni brez soli, ne čutiš nobene potrebe več po njej in celo opaziš, da je neosoljena jed boljša. Pri neciviliziranih Eskimih je sol tako nepriljubljena, da jim je že najmanjši slani okus, ki ga mi niti ne čutimo, zoprno. »V tem oziru,« pravi Stefanson, »mi je sol koristila. Eskimi so zelo požrešni. Preden jih človek napase, obuboža. Zlasti so mi »plavi Eskimi« bili v nadlego; poslužil sem se soli, da se jih rešim. Nekoč pride k meni gruča teh požeruhov in se začne pripravljati, da ostane pri meni na kosilu. Najprej nisem vedel, kako naj se jih znebim; potem se spomnim na sol ter jed malo posolim — in Eskimi so zbežali, tako se jim je moje kosilo prignusilo. Zelo smešno je gledati, kako začne Eskim trepetati, če začuti sol, in kako se brž spomni, da je treba iti domov obedovat.«

Spomenik krompirju. Ne le slavni možje, državniki, umetniki in vojskovodje, tudi krompir ima svoj spomenik. Stoji na Nemškem v Oberharcu, med Braunlage in Tanne. Še pred par leti je bil od vseh strani obdan od gozda, toda sedaj je gozd iztrebljen in spomenik stoji na odprtem polju. Na podnožju, ki ga tvorita dve stopnici, stoji velika granitna skala, na njej pa je pritrjena železna ploča z napisom: »Tu so l. 1748. prvič poskusili saditi krompir.« V Frankfurtu so že l. 1588. usadili prvi krompir, vendar pa takrat še kot botaniško posebnost, ravnotako tudi na Dunaju. Med tridesetletno vojsko se je krompir vsled bede bolj raz-

širil, vendar pa ga tudi takrat še niso splošno sadili.

Berlinski vlak za kopanje. Pred kratkim je odšel iz Berlina proti vzhodnemu bojišču vlak posebne vrste. Sestavljen je iz dveh vagonov z vodo (50.000 litrov), dveh vagonov s tridesetimi banjami, štirih magazinskih vagonov za obleko in perilo, dveh vagonov za desinficiranje ter enega vagona, ki je namenjen pomožnemu osebju. Vlak vlečeta dva parna stroja, ki obenem grejeta vodo in proizvajata paro za razkužbo obleke. Velikost in važnost te naprave se razvidi najbolje iz dejstva, da se more v tem vlaku v desetih urah skopati 1200 mož; med tem časom se osnaži tudi njihova uniforma in perilo. Vlak je bil narejen na Dunaju. Kmalu bosta dva nova vlaka te vrste dogotovljena.

Vse one naročnike, katerim smo poslali v začetku maja položnice, prosimo nujno, naj nam nadaljnjo naročnino pošljejo čimprej.

Razširjajte naš list; zahtevajte ga po vseh gostilnah, brivnicah in trafikah!

Agitirajte za naš list med svojimi znanci, da se razširi po vsej slovenski domovini!

Ostanki novega blaga za obleke, izgotovljeno perilo in najnovejše rute so došle na zalogo.

Ostanki prodajajo se vsako sredo in soboto za skoro polovične cene na zalogi pri podjetju „HERMES“ bratov Vokač v Ljubljani, v Selenburgovi ulici št. 5 v prvem nadstropju, nasproti glavne pošte.

Ostanki pošiljamo s pošto vsak dan takoj, ko dobimo naročilo.

Naslov za pisma zadostuje:

Podjetje „Hermes“ Ljubljana
Šelenburgova ulica št. 5/G.

Zahtevajte cenik od ostankov, perila in rut.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovar.